

MetaMorpho

A MORPHOLOGIC TÍZ ÉVE

1991–2001

az alapítók

TIHANYI LÁSZLÓ > DR. PRÓSZÉKY GÁBOR > PÁL MIKLÓS

MetaMorpho

A MORPHOLOGIC TÍZ ÉVE

1991–2001

BUDAPEST, 2001

© MORPHOLOGIC, 2001. MINDEN JOG FENNTARTVA

FELELŐS KIADÓ: **DR. PRÓSZÉKY GÁBOR**, A MORPHOLOGIC KFT. ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓJA

LEJEGYZTE ÉS SZERKESZTETTE **MIKOLÁS ZOLTÁN**

A KÖTETET **KISS LÁSZLÓ** TERVEZTE

A KIADVÁNYT A LAREN DORR DESIGN REKLÁMGRAFIKAI STÚDIÓ GONDOZTA

FOTÓ: **ILOVSKY BÉLA**

ISBN 963-00-7967-4

Tartalom

Egyszer lett, hol nem volt	9
Fontosabb MorphoLogic-fejlesztések	27
Elismerések	31
Gordiuszi csomó	33
A csapat magja	36
Nemzetközi porondon	39
Az út	45
MorphoLogic és Microsoft	53
Ők is a MorphoLogicot választották	57
10 után	61

„Ami tudományos, az nem mindig szükségszerűen
körülményes és lassú, ami pedig eladható,
az nem feltétlenül tudománytalan.”

Prószéky Gábor

■ Egyszer lett, hol nem volt

VALAMIKOR A PC-ŐSROBBANÁS KÖDÉBEN, a nyolcvanas évek végén a Compfair kiállítások rendszeres szereplője volt egy csapat, amely újra meg újra arról beszélt: készítik az első és egyetlen magyar helyesírás-ellenőrzőt. Ám hiába teltek-múltak az évek, hiába jött egyik rendezvény a másik után, a program csak nem akart elkészülni.

Pedig sokan várták már. Vártak rá a műhelyekben formálódó magyar(itott) szövegszerkesztők tervezői. Várt rá az XT-k és AT-k hihetetlen sebességét élvező nagyközönség. És vártak rá a szótárkészítők, nyelvtudósok.

alapmunka

Volt az utóbbiak között egy ifjú matematikus-nyelvész, akinek 1989-ben jelent meg a témában máig is a hazai alapmunkának számító könyve, a *Számítógépes nyelvészet: Természetes nyelv használata számítógépes rendszerekben*.

„A várva várt helyesírás-ellenőrző legnagyobb drukkere éveken át alighanem én magam voltam – emlékezik Prószéky Gábor, aki ma a MorphoLogic Kft. ügyvezetője. – Soha eszembe

nem jutott volna, hogy én fogjak bele egy ilyen rendszer megírásába. Elvégre én kutatónak tartottam magam, s a tudomány nem felhasználói programokból áll. A nyelv szóalaktanát, mondatтанát írtuk le, s egy tudós ebből, ugyebár, nem csinál pénzt.”

Ember (nem) tervez, ülésrend végez. Egy 1990 végén rendezett újabb bemutatón Prószéky Gábor egy Computer Mediánál dolgozó ismerőse, Tihanyi László mellett ült. Amikor termék helyett megint csak biztatást kapott a közönség, Tihanyi odasúgta Prószékynek: „Nekem éppenséggel van helyesírás-ellenőrzőm, csak lassú”. „Nekem pedig kész morfológiai rendszerem van!” – válaszolta amaz.

Szó szót követett. A két barát megegyezett: közösen belevágna a munkába, s megmutatják, hogy igenis nem a felhők-ből soha alá nem szálló program az egyetlen megoldás. Más is képes, mégpedig gyorsan, magyar helyesírás-ellenőrzőt írni.

Honnan volt Tihanyi Lászlónak ilyen programja? A Computer Mediánál akkor dolgoztak a legendás XyWrite szövegszerkesztő magyar változatán, az Írnokon, s azt nem akarták helyesírás-ellenőrző nélkül forgalomba hozni. Tihanyi szerette volna

az első lépés

a megoldás
alapja

a beharangozott csodaszoftvert beépíteni, de miután az sehogy sem készült el, ő maga kezdett programozni.

És honnan volt Prószéky Gábornak morfológiai (azaz szóalak-tani) rendszere? Imént említett könyvében tíz oldalakon keresztül írta le, hogyan is kellene a magyar nyelv számítógépes fel-dolgozásába belefogni, s HUMOR-nak (High-Speed Unification Morphology-nak, gyors unifikációs morfológiának) nevezett megoldása éppen a szavak alaktani elemzésén alapult.

Ennek az elvnek az alapján látott munkához a két barát 1990 Mikulása táján – egyelőre lelkes magánemberként. Úgy ítélték meg, hogy más algoritmussal lehetetlen hatékony, való-ban használható helyesírás-ellenőrzőt írni.

Alig pár hónapja dolgoztak, amikor 1991-ben egy tavaszi napon izgalmas fordulatot vettek az események.

„Kaptam egy meghívót a Computer Mediába, ahol tudták, hogy én nyelvekkel foglalkozom – meséli Prószéky. – Hatvan perc alatt, egy hét pecséttel zárt helyen tesztelnem kellett egy programot. Kiderült, hogy teszttem tárgya nem más, mint maga a várvra várt konkurens helyesírás-ellenőrző. Mi tagadás, a szoftver

elég különösen viselkedett. Rögtön láttam, hogy amit mi csináltunk, az sokkal jobb lesz.”

Az időközben az SZKI-s Pál Miklóssal kiegészült Prószéky-féle csapat felajánlotta a Computer Mediának, hogy tesztelje az ő programjukat is. Így esett, hogy az 1991-es Ifabón a Computer Media két gépet állított egymás mellé a standjára: az egyikken a konkurens NyelvÉsz, a másikon a Prószéky-Tihanyi duó villámgyorsan Helyes-e? névre keresztelt programjának a prototípusát láthatta a nagyjérdemű.

az első Helyes-e?

„Végre történik valami! Lám, nem csak egy legény van talpon a vidéken!” – fogadta a páros mérközést nagy lelkesedéssel a szaksajtó. Az írásoknak akkora visszhangjuk lett, hogy 1991 augusztusában a *Computerworld-Számítástechnika* kilenc teljes oldalt szentelt egy beszélgetésnek (meg az azt követő összehasonlító tesztnek), amelybe bevonták nemcsak a két versengő csapat tagjait, hanem a témában érdekelt összes szakembert. Ez a beszélgetés részint Prószékyék versenytársainak meglepett ijedelmét tükrözte, részint felháborodásukat, mert feltételezték, hogy a Helyes-e? nem lehet „önálló” termék.

„Noha az utolsó hónapok eseményei nagyon gyorsan pörögtek, mi mindannyian tudtuk, hogy én akkor már tizedik esztendeje kutattam ezt a témát. Versenytársaink ezt nem tudták, s 1989-ben megjelent könyvem sem ismerték. Nem csoda, hogy meglepődtek, mikor bebizonyosodott: nem az ő anyagukból indultunk ki” – mosolyog visszatekintve Prószéky Gábor.

indul a cég Minden botrány jó reklám. A közönség felfigyelt a Helyes-e? programra. Beindulóban volt az üzlet. Üzlethez pedig cég is kell. Dominus Péter, aki a Computer Mediában az Írnok kidolgozását irányította, rábeszélte a fejlesztőket: alapítsanak közösen vállalkozást. 1991. június 27-én benyújtották a cég-bíróságon a MorphoLogic Gmk megalakításához szükséges papírokat.

Dominus Péter nem ok nélkül lelkesedett a csapatért. Prószékyék mindössze néhány nap alatt össze tudták építeni a programjukat az Írnok szövegszerkesztővel. Jóllehet a Helyes-e? összmérete nagyobb volt, mint a NyelvÉszé, ügyesen lehetett kis szegmensekre bontani, gyorsan, kis helyen működött, amit versenytársáról nem lehetett elmondani.

Mikor elterjedt a hír, hogy az Írnokba beépült a Helyes-e?, rögtön jelentkezett a következő érdeklődő. Ellentétben az Írnokkal, amely egy külföldi program magyarítása volt, a Rolitron Rosytext Plus szövegszerkesztője teljes egészében itthon készült, s természetesen szintén igényelte a helyesírás-ellenőrzőt. Be is építették oda is hamarosan.

Hogy milyen kis tárterületet igényel a program, az a DOS-os WordPerfect 1992-es honosításakor mutatkozott meg igazán. Az akkori PC-ken a DOS és a WordPerfect mellett körülbelül 70 kilobájt hely maradt csak – s ezen minden gond nélkül elindult a Helyes-e?. Az egyedi page-elési és cache-elési megoldás beváltotta a hozzá fűzött reményeket. „Annyival nehezebb volt a feladat, hogy magában a WordPerfectben nem tudtunk a szavakra rámenni – magyarázza Tihanyi László. – Így azt a trükköt találtuk ki, hogy a szoftver görgette a képernyőn maga előtt a szöveget, s úgy ugrott rá a szavakra.”

Három fontos referencia – az Írnok, a Rosytext és a WordPerfect – elegendőnek bizonyult az Amí Pro magyarítására készülő Lotus érdeklődésének felkeltéséhez. Ez volt az első

teljesen magyar windowsos szövegszerkesztő, amelybe bekerült a MorphoLogic helyesírás-ellenőrzője. A fejlesztők alig egy-két hét alatt megoldották a feladatot.

szerezés
a Microsofttal

Közben megjelent a magyar Word 2.0, amelyet a Microsoft nem akart helyesírás-ellenőrző nélkül hagyni. A szoftveróriásnál ismerték a MorphoLogic addigi munkáját, de tudták, hogy van egy konkurens termék is. Kimerítő tesztelés után végül a Helyes-e? programot választották.

„Minden egyes megbízásért külön-külön meg kellett küzdenünk. Ez egymás után négy-öt kemény mérkőzést jelentett a konkurenciával. Szó sem volt arról, hogy rögtön a lábunk elé borult volna a piac. Nem állítjuk, hogy programunk minden szempontból tökéletes lett volna. Viszont a jelek szerint sikerült megtalálnunk az optimális középutat a nyelvészeti igényesség és a felhasználhatóság között” – vélekedik Pál Miklós.

A következő „morphológikus” lépés a szövegszerkesztők másik fontos tartozékának, az elválasztó programnak a megírása volt. Noha a Helyes-e? csak helyesírás-ellenőrzést végzett, algoritmusá végeredményben az elválasztást is segítette,

előkészítette, hiszen például a szóösszetételeket szótövekre vezette vissza. Következésképpen az összetételi határokon való elválasztások nem okoztak gondot, s „csak” az összetevő alapszavak tagolását kellett megoldani.

Így 1993-ban a Word 2.0-hoz megjelent a helyesírás-ellenőrzés mellett az elválasztás is, noha a kettős hosszú mássalhangzók problémáját csak a szövegszerkesztő 2.0a változatában sikerült megoldani – nem az elválasztó algoritmus hibája, hanem a Word működési mechanizmusa miatt. „Valóságos 22-es csapdája előtt álltunk. A Word számol, rájön, hogy elválasztásra van szüksége, majd meghívja az elválasztó programot. Az elválasztó mondjuk az *asszony* szónál úgy ad elválasztást, hogy beszúr még egy mássalhangzót: *asz-szony*. Ekkor az egy karakterrel hosszabb szöveget érzékelve a Word úgy éri, nem kell elválasztania, ám amikor visszatér az elválasztó programtól, rögtön rájön, hogy mégiscsak szüksége lenne rá. Az, hogy a Wordnek ezt az algoritmusát be tudtuk csapni, az önmagában nagy technikai bravúr volt” – értékeli a munkát Pál Miklós.

elválasztó
program

Újabb és újabb megrendelések érkeztek – több fejlesztőre volt szükség. A MorphoLogicon kívül egyetlen helyen folyt számítógépes nyelvészeti kutatás az országban: az MTA SZTAKI-ban Farkas Ernő és Naszodi Mátyás foglalkozott a témával. Amikor 1993-ban a SZTAKI bejelentette: nem tudja tovább finanszírozni ezt a munkát, ők ketten a MorphoLogichoz csatlakoztak. Mint Prószéky Gábor mondja: „Piciny cégünknek ez komoly akvizíció volt. Sajnos egy évvel később Farkas Ernő hirtelen meghalt.”

az első
akvizíció

szinonimaszótár
és az első
vásárdíj

Helyesírás-ellenőrző, elválasztó program – a fejlesztések sora ragozó szinonimaszótárral folytatódott. 1993 őszén ez a trió – a Helyesek család – elnyerte a Comppair vásárdíját.

a szótárrendszer
születése

Ha a cégnek már van egy nyelvű szótára – a Helyette szinonimaszótár –, miért ne alkalmazza az ott kidolgozott elveket kétnyelvű szótárra is? 1993 végén jelent meg az első MoBiDic, vagyis MorphoLogic Bilingual Dictionary, amelyet utóbb egy ismert szakújságíró *kis fehér bálnának* becézett.

Földes András, aki a PC-ABC című tévéműsor riporteréből vált a fejlesztőcsapat oszlopos tagjává, így magyarázza az alap-

ötletet: „Szótárprogram ugyan sokféle van a piacon, de mind-egyik ugyanúgy működik. Be kell gépelni a keresett szót, mire a szoftver kiírja, amit a szóról tud. Ezen kétféleképpen javítottunk. Először is, a szinonimaszótárban is alkalmazott morfológiai algoritmusunknak köszönhetően a MoBiDic a szavak toldalékolt formáját is automatikusan az alap-alakra vezette vissza. A program másik újszerű sajátossága az volt, hogy nemcsak szavakra, hanem teljes kifejezésre is keresett. Amikor az ember a nyomtatott szótárt böngészi, sokszor nem tudja biztosan, hogy egy kifejezés melyik címszónál található meg. Egy számítógépes program viszont könnyűszerrel megtalálhatja egy szó összes kifejezésbeli előfordulását akkor is, ha valamely kifejezés nem az adott szónál mint címszónál szerepel.”

Nemzetközi viszonylatban is egyedülálló fejlesztés volt ez. Akkoriban ugyanis morfológiai elemzővel összekapcsolt szótár-algoritmust még semmilyen más nyelvre nem valósítottak meg. Az angolon és a finnen dolgoztak a kutatók, de terméket még nem tudtak felmutatni. Kézenfekvő volt hát, hogy a MorphoLogic igyekezett kihasználni piaci előnyét, s a magyar után

más nyelvekre is alkalmazta eljárását. „A magyar mindig az egyik legkeményebb dió. Ha arra jó valami, az más nyelvekre is biztosan működik” – nevet Prószéky Gábor. Idegen anyanyelvű barátok, külső munkatársak, hazánkba látogató külföldiek segítségével hamarosan összeállt az angol, a német, a lengyel, a cseh, a román és a spanyol rendszer is.

Sebestyén Zsolt értékesítési vezető így értékeli a piacra lépést: „A MoBiDicnek fel kellett vennie a versenyt más gyártók szótárprogramjaival. Abban biztosak voltunk, hogy technológiáját tekintve a miénk a jobb, de nagy hátrányban voltunk a tartalom terén. Ezért különösen nagy dolog, hogy sikeresek tudtunk lenni, annak ellenére, hogy – mint tudjuk – Magyarországon, ha angol szótárról van szó, az csak az Ország-h-féle lehet, ha németről, az csakis a Halász-féle, és így tovább. Az alapszótárak területén kialakult tartalombeli hátrányunkat eleinte jogi, banki, külkereskedelmi, informatikai és más szakszótárak feldolgozásával ellensúlyoztuk. 2000-ben aztán gyökeres fordulat állt be: a Horvát-magyar kieszótár kiadása után a felújított Ország-h-szótárakon alapuló

Akadémiai MoBiMouse kidolgozásáról is megállapodtunk az Akadémiai Kiadóval. Így most már a legjobb tartalmakat ötvözhetjük a legjobb technológiával.”

Egyre több kelet-európai nyelvvel kezd el foglalkozni az 1994 végével kft.-vé alakult cég. Az angol és a német nyelv magyarrhoz hasonló mélységű szóalaktani leírására a hazai szótár-programok miatt volt szükség. Régióink nyelvei – elsősorban a lengyel, a cseh és a román – viszont azért lettek fontosak, mert egyre több szoftverház döntött programjai kelet-európai nyelvekre való lokalizálása mellett. 1995-re a MorphoLogic technológiája iránt már nemcsak a Microsoft, hanem például az Inso, a Rank Xerox és a Franklin is érdeklődik.

Nemcsak szövegszerkesztőkbe, hanem kiadványszerkesztő (DTP) rendszerekbe is beépülnek a cég nyelvi eszközei, hiszen például az elválasztás a tipográfiában különösen fontos. Így természetesen a PC-k után Macintoshokon is futnak a programok. Magyar nyelvi támogatással működhet a QuarkXpress (ez utóbbi a gyártó licenszeinek birtokában lévő CoDesCo Hungária segítségével), a Corel szoftvercsalád, a PageMaker

együttműködés
az Akadémiai
Kiadóval

Macintosh

(már a 4-es verziótól kezdve), és még az Adobe hivatalos termékbejelentése előtt befejeződött az InDesign nyelvi moduljainak fejlesztése. Azokhoz a rendszerekhez, amelyek nem szerepelnek a közvetlenül támogatott szoftverek igencsak bő listáján, a MorphoLogic a Helyes-e? RTF+ off-line helyesírás-ellenőrzőt ajánlja. Ez az RTF formátumban kimentett szövegeket vizsgálja át, s az így javított állományokat lehet azután visszaemelni az eredeti programba.

Négy esztendővel megalakulása a cég már a nagypolitika tengerén is hullámokat kavar – legalábbis a *Hócipő* című satirikus magazin szerint. A lap így ír: „Ez a hasznos kis program [a Helyes-e?] nem ismeri az MSZMP-t. Helyette folyamatosan az MSZP-t javasolja”.

mondatszintű
nyelvhelyesség-
ellenőrző

1995-re elkészült a MorphoLogic mondatszintű ellenőrzője, a Helyesebb. Ez a program persze nem a helyes mondatok szabályrendszerét rögzíti, s aszerint ellenőriz. Épp ellenkezőleg. „Hogy gyors és a gyakorlatban valóban használható szoftvert készítsünk, inkább a helytelen mondatfűzés-fajtákat próbáltuk meg össze- gyűjteni, s a rendszer ezekre vadászik” – halljuk Naszódi Mátyástól.

A mai webes megoldások előfutárával találkozhatott a közönség, amikor 1997 őszén bemutatták a MoBiDic TCP/IP alapon működő kliens-szerver változatát. Akkoriban – és tulajdonképpen azóta is – a szótárprogramok szerte a világban legfeljebb állomány-szerverként működtek, a MorphoLogic viszont igazi kliens-szerver megoldást ajánlott. Szabályozni lehetett a felhasználók számát és jogait, sőt, a felhasználók maguk is építhettek szótárat. Szótárprogramnál többről volt szó tehát: terminológiai rendszerről.

Egymás után láttak napvilágot a következő esztendőken az újabb és újabb szótárak. 1997-ben a Psion kézisámítógépekbe is beültek az első MorphoLogic szótármodulok. Különösen sikeresnek bizonyult a MoBiDic formában 1998-ban kiadott Angol–magyar iskolai szótár, egy messze nem csak iskolákban hasznos középszótár, amelynek később hangos változata is készült. Ugyanakkor a cég összes szótárának számítógépes leírását nemzetközi szabványos alapra helyezte: a teljes anyagot SGML leíró nyelvre ültették át. „Ettől fogva a felhasználó saját szótárai is SGML-be

professzionális
nagyvállalati
szótárrendszer

SGML, XML

- illetve 2001-re már XML-be - kerültek. A program maga garantálja ezt” - magyarázza Vöröss Ferenc, a munka specialistája.

az internetes
fordítástámogatás
felé

Érthető módon a fordítástámogató eszközök világában mind nagyobb az internet szerepe. A MorphoLogic bejelentések sorával követte, sőt, jelezte a trendet: a MoBiGloss rendszer több mint háromszáz internetes szótárat kezel - speciális böngészőként működve. A szótárak a MorphoLogic MoBiDic-kiszolgáló szerverén érhetők el - amint Kis Balázs fejlesztő kiemeli -, hasonlóképpen a MoBiVoc nevű, és a jövőben szintén a cég szerverén működő internetes szolgáltatáshoz, amely RTF-dokumentumok automatikus szótárazását (előfordítását) végzi.

ingyenes
on-line szótári
szolgáltatás

Megjelentek a cég eszközeinek webes változatai. „A www.mobidictionary.com-on megtalálható nemcsak az angol-magyar, a magyar-angol, a német-magyar és a magyar-német szótár, hanem a legújabb szinonimaszótár, a Magyar szókinccsár on-line változata is - tudjuk meg Endrédi István fejlesztőtől. - Különösen webes levelezéskor jön jól a táv-helyesírás-ellenőrző,

amely nem a felhasználó saját gépén, hanem egy szerveren fut. Ezt használta például a PrímPosta, sőt ma már az Index levelezőrendszere is.”

„Arra is rájöttünk – mondja Tihanyi László –, hogy nyelvi eszközeink az interneten, számítógépünkön vagy adatbázisokban való keresésnél is nagyon hasznosak lehetnek. Mert hát hogyan is működnek a keresőgépek? Egy általunk begépelt karaktersort keresnek egy jóval nagyobb karakterhalmazban. De mi lesz a magyar szavak toldalékolt formáival? A keresett szó szinonimáival, netán más nyelvekre lefordított alakjaival? A cél igazából nem a betű, hanem a tartalmi lényeg, a jelentés szerinti keresés.” Ilyen nyelvi támogatást fejlesztett ki a cég – HelyesLem néven – a legtöbb keresőgéphez, sőt tökéletesen illesztette azt a Microsoft Windows 2000 Index Serveréhez is, MorphoStem néven.

Miközben pedig a web a MorphoLogictól lett hangos, a kft. a szó szoros értelmében is szólt felhasználóihoz: a MoBiVoice modul segítségével hangot adott a MoBiDic rendszernek, ezen belül is először az Angol–magyar iskolai szótárnak.

on-line
helyesírás-
ellenőrzés

internetes
kereséstámogatás

hangos szótár

Mindeddig a szótárprogramok – a MoBiDic család tagjai is – úgy működtek, hogy a felhasználónak be kellett gépelnie, egy vagy több kattintással ki kellett jelölnie egy szót, kifejezést. Nem lehetne ezen egyszerűsíteni? De igen – volt a MorphoLogic fejlesztőinek válasza. Minek kattintgatni, ha úgy is rámutathatunk valamire a képernyőn, hogy az egérrel egyszerűen rátoljuk a kurzort? Ezen a – tán nem túlzás azt mondani, a morfológiai elemzés kitalálása óta legjobb ötleten – alapul a cég 1998-ban bemutatott MoBiMouse technológiája.

MoBiMouse, a fordító egér

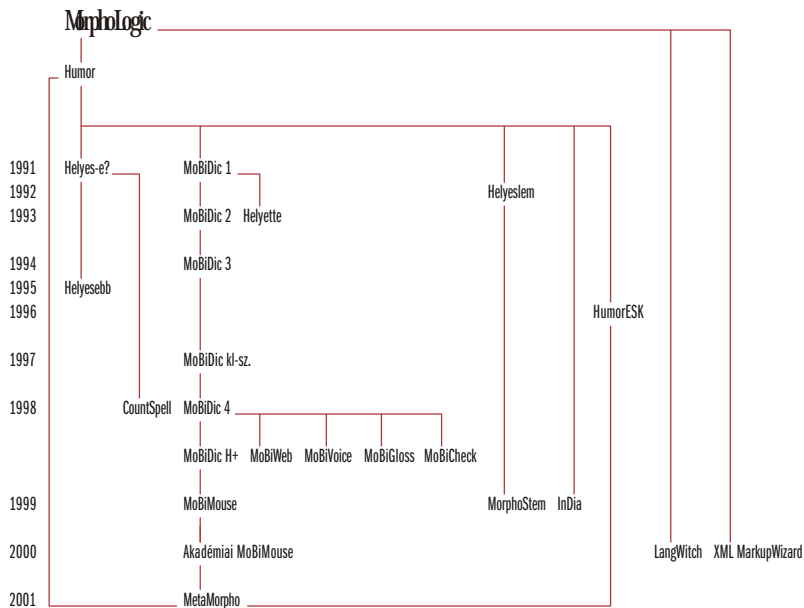
„A MoBiMouse olyan program, amely a saját szakállára dolgozik – fejt ki Földes András. – Nem kell csinálnom vele semmit. A szoftver automatikusan elolvassa a szót, amely fölött a kurzor éppen áll, netán értelmezi a szó környezetét is, aztán a begyűjtött információt elküldi egy másik, az adott gépen futó programnak vagy az interneten keresztül egy távoli szervernek, s ott mondanak róla valami okosat. Hogy mit? Amit éppen tudni szeretnék. Ha szótárazom, a kifejezés másik nyelvbeli megfelelőjét. Ha javítgatok, a lehetséges szinonimákat. Ha olvasok, esetleg a szó lexikonból kivett magyarázatát.

Ha részvényárfolyamokra vagyok kíváncsi, s egy cég nevére mutat a kurzor, a vállalatra vonatkozó legfrissebb tőzsdei adatokat. Segíthet a technológia a szoftverlokalizációban is. Ahelyett, hogy egy program menüjét lefordítanák, elég lehet a menüpont fölé tolni a kurzort, s máris megtudjuk, mit is jelent az adott bejegyzés.”

Fontosabb MorphoLogic-fejlesztések

- 2001** *MetaMorpho* – az intelligens megértéstámogató–fordító rendszer prototípusa.
- 2000** *Akadémiai MoBiMouse* – az eddig megjelent legnagyobb angol–magyar/magyar–angol szótár. *MorphoStem* – a Microsoft Index Server nyelvi keresés-támogatása. *XML MarkupWizard* – XML fordító. *LangWitch* – nyelvfelismerő. *InDia* – ékezetesítő program.
- 1999** *MoBiCheck* – fordítások konzisztencia-ellenőrzője. *MoBiVoice* – a cég meglévő szótárait hangos szótárakká alakító program. Speciális nagyfelhasználók számára megjelenik a *MoBiDic H-Plus*, mely integrálja az eddig külön megvalósított fordítás-támogató funkciók jelentős részét is.
- 1998** *MoBiMouse* – fordító egér. *MoBiWeb* – webes szótárrendszer. *MoBiGloss* – webes glosszárrium-kereső. *MoBiVoc* – szótárázó, terminológiaépítő internetes szolgáltatás. Megjelenik a már SGML alapú *MoBiDic 4*. Egységes alkalmazásprogramozói felület (API) a MorphoLogic nyelvi eszközeihez. *CountSpell* –

off-line helyesírás-ellenőrző és nyelvi statisztikakészítő kiadók számára, angol és német nyelvre.	
<i>MoBiDic kliens-szerver</i> – kliens-szerver szótárrendszer.	1997
<i>HumorESK</i> – mondatelemző.	1996
<i>Helyesebb</i> – mondatszintű nyelvhelyesség-ellenőrző. A teljes <i>Helyesek</i> csomag: <i>Helyes-e?</i> + <i>Helyesel</i> + <i>Helyesebb</i> + <i>Helyette</i>)	1995
<i>MoBiDic 3</i> – többnyelvű szótárrendszer.	1994
<i>Helyette</i> – ragozó tezaurusz. Az első, kereskedelmi forgalomban is kapható <i>MoBiDic</i> szótárrendszer, a <i>MoBiDic 2</i> .	1993
<i>HelyesLem</i> – szótő-visszaállító (lemmatizáló). Belső használatra elkészül a <i>MoBiDic 1</i> szótárrendszer.	1992
<i>Helyes-e?</i> – helyesírás-ellenőrző és -javító. <i>Helyesel</i> – elválasztó.	1991
<i>Humor</i> – szóalaktani elemző és generáló.	

Elismerések

Tíz ESZTENDŐ ALATT számos hazai és nemzetközi díjban, elismerésben volt részük a MorphoLogic fejlesztőinek és termékeiknek.

Compfair'93-díj

A helyesírás-ellenőrzőből, elválasztó programból és ragozott szinonimaszótárból álló Helyesek termékcsalád 1993-ban elnyeri a Compfair vásárdíját.

az év szoftvere

A következő nyáron Prószéky Gábor számítógépes nyelvészeti értekezésével szerez kandidátusi fokozatot. 1994 vége felé a *Computer Panoráma* arról számol be: a Helyes-e? az év hazai szoftvere. 1995 kiemelkedő eseménye, hogy Prószéky Gábor a Neumann János Számítógép-tudományi Társaságtól Kalmár László díjat kap.

Kalmár-díj

Compfair'96-díj

Három évvel a Helyesek sikere után, 1996-ban ismét vásárdíjat vihet haza a Compfairről a MorphoLogic – ezúttal a MoBiDic 3.0 szótárprogramnak köszönhetően.

IST Prize

1999-ben a MoBiMouse-t az Európai Unió információtechnológiai díjára, az IST Prize-ra tartják érdemesnek. A program 261 pályázó közül jut be a 25 díjazott közé.

2000. március 15-én Prószéky Gábor – minden eddigi kitüntetett között a legfiatalabbként – megkapja a köztársasági elnöktől a tudományos-műszaki terület legmagasabb hazai elismerésének számító Széchenyi-díjat. Ez az első eset, hogy a kitüntetést nyelvtechnológiai szakembernek ítélik oda, aki ráadásul nem állami kutatóintézetben dolgozik, hanem egy kis magáncéget vezet.

Széchenyi-díj

„Mindez nagyon fontos a kft. számára. A nekem ítélt díjakról is úgy gondolom: elsősorban nem személyemnek, hanem a MorphoLogicnak szólnak. Az elismerések azt is jelzik, hogy magát a szakterületet társadalmi szempontból is egyre fontosabbnak tartják” – mondja az ügyvezető.

▷ Gordiuszi csomó

SZEMBEN AZ ANGOLLAL, amelynek rettentően egyszerű az alak-tana – a főnevekhez például legfeljebb egy -s többesszám-jel társulhat –, a magyarban a számtalan toldalékolási lehetőség miatt egy-egy szóból több tízezer alakot le lehet vezetni. Mármost az angol nyelvű elemzők nem tesznek egyebet, mint hogy megvizsgálják: a kérdéses szó szerepel-e egy, az összes lehetséges szót (szóalakot) felsoroló szótárban. Igen ám, de ha a magyarban is ezt az elvet akamánk követni, akkor a szótárban több milliárdnyi bejegyzésre lenne szükség. Ennek tárolása óriási tárterületet, végigbongészése rengeteg processzoridőt kötné le.

Így a bogozás helyett a MorphoLogic fejlesztői inkább átvágták a magyar nyelv gordiuszi csomóját. Algoritmusukat egy szóalaktani (morfológiai) elemzőre építették. Mivel ez a toldalékolt formákat a szótövekre vezeti vissza, a sokmilliárdos helyett egy mindössze 80 ezres kiinduló szótár is elegendő volt.

Jóllehet ezt a Prószéky Gábor által a nyolcvanas években kifejlesztett feldolgozási elvet elsőként a magyarra alkalmazták,

a magyar szóalaktan relatív bonyolultsága miatt más nyelvek esetében éppúgy megfelel. Így a MorphoLogic eszközei ezt az egyetlen elemzőmodult használják minden támogatott nyelv esetén. Eddig hét (a magyar mellett angol, német, spanyol, lengyel, cseh és román) nyelvre építették ki a rendszert.

„Szerencsénk volt, hogy induláskor olyan módszert találtunk ki, amely nem nyelvspecifikus – noha a nyelv adta az ötleteket hozzá, és nem a puszta számítástechnika – mondja Prószéky Gábor. – Egy-két ilyen idea most is van a számítógépes nyelvészetben, ám sokan elmentek a statisztikai módszerek irányába, ahol a matematika súgja az elsődleges ötletet. Ennek az az oka, hogy az internet előntötte a számítógépes nyelvészetet is. Az óriási mennyiségű adatot persze a legegyszerűbb nyelvfüggetlenül, statisztikai alapon feldolgozni. Sokkal drágább – időben, befektetésben –, ha nyelvenként külön módszereket találok ki. Nem csoda hát, hogy mostanában a nemzetközi konferenciákon az előadások 70 százaléka matematikai statisztikai jellegű. Nagyon örülök, hogy ennek ellenére van még egy olyan tábor, amely a nyelvi jelensé-

gekkal kapcsolatos problémák megoldását a nyelvi szabályoktól várja.

A mi eszközeink valós időben támogatják az embert. A MoBi-Mouse például felismeri a képernyőn lévő szót, illetve annak a környezetét, megpróbálja megszünteni az adott szó jelentéseit a környezet alapján, igyekszik csak azokat a kifejezéseket elővenni, amelyek annak megfelelnek. Állandóan ott helyben dönt a program tehát, mi is a vizsgált ponton a szó jelentése. Kit érdekel, hogy még ezer más jelentése is létezik, ha egyszer adott esetben, adott helyen ezek a jelentések nem fordulnak elő? Statisztikai alapon kimondani, hogy 60 százalékban így szokott lenni, 40 százalékban pedig úgy, egy konkrét döntési helyzetben semmit nem segít.”

▶ A csapat magja 2001-ben

▶ **DR. PRÓSZÉKY GÁBOR**
igazgató
proszeky@morphologic.hu

▶ **PÁL MIKLÓS**
szoftverfejlesztő
mpal@morphologic.hu

▶ **TIHANYI LÁSZLÓ**
számítógépes nyelvész
tihanyi@morphologic.hu

▶ **FÖLDES ANDRÁS**
szoftvertervező
lafoldes@morphologic.hu

▶ **NASZÓDI MÁTVÁS**
szoftverfejlesztő
naszodim@morphologic.hu

▶ **KIS BALÁZS**
számítógépes nyelvész
kis@morphologic.hu

▶ **HUBAY KATALIN**

menedzserasszisztens
hubay@morphologic.hu

▶ **ENDRÉDY ISTVÁN**

mérnök-informatikus
endredy@morphologic.hu

▶ **KINCSE SZABOLCS ÖRS**

a nemzetközi kapcsolatok referense
kincse@morphologic.hu

▶ **VÖRÖSS FERENC**

nyelvi adatbázis-fejlesztő
voross@morphologic.hu

▶ **HUBAY ESZTER**

titkárságvezető
eszter@morphologic.hu

▶ **SEBESTYÉN ZSOLT**

értékesítési vezető
sebestyen@morphologic.hu

► Nemzetközi porondon

SE SZERI, SE SZÁMA azoknak a nemzetközi szakmai rendezvényeknek, konferenciáknak, amelyekre a MorphoLogicot mint fontos résztvevőt meghívták vagy amelyeken a cég képviseltette magát.

„Már évekkel ezelőtt elhatároztuk: nagy súlyt fektetünk a nemzetközi tudományos és piaci szereplésre – idézi fel Kincse Szabolcs külkapcsolati menedzser. – Korábban is kiutaztunk világkongresszusokra (1992: Nantes, 1993: Utrecht), de 1994-től igazán erőteljesen jelentünk meg a nemzetközi porondon azzal a technológiával, amely egész rendszerünk alapját szolgáltatta.”

Nyilván közrejátszott a döntésben, hogy az 1993-as Compfair-díjnak köszönhetően a következő évben a cég kedvezményesen állíthatott ki a számítástechnika világviszonylatban legnagyobb seregszemlájén, a hannoveri CeBIT-en. „Frankfurtba tartó gépünket villámcsapás érte, úgyhogy kényszerleszállást kellett végrehajtania Ferihegyen. Ez ugyan

CeBIT

a tulajdonosok meghatározó élménye azóta is, ám nem retentett vissza bennünket sem az 1994-ben a távoli Japánban rendezett számítógépes nyelvészeti világkonferenciától, a COLING-tól, sem a CeBIT-től, amelynek azóta is állandó kiállítói vagyunk.” – meséli az ügyvezető.

Melyek voltak a nemzetközi szereplés további fontosabb színpadai?

1995 – A MorphoLogic az ELSNet Goes East EU-projekt keretében a European Network of Excellence in Language and Speech kelet-európai ipari képviselője. Cikk jelenik meg a cégről az *ELSNewsban*, a *Business Weekben* és a *Budapest Business Journalban*.

ELNet
Goes East

Business Week

1995-1998 – Részvétel az EU GRAMLEX projektjében. A cél egységes leíró formalizmus kidolgozása különböző nyelvek – francia, olasz, lengyel, magyar – szóalaktanához.

GRAMLEX

1995-1997 – Részvétel az EU GLOSSER projektjében, amely a nyelvtechnológia nyelvoktatási alkalmazásának kidolgozására irányul. Ide olyan partnerek mellé hívják meg a MorphoLogicot, mint a Groningeni Egyetem vagy a Rank Xerox. A mun-

GLOSSER

kában bolgár és észt kutatók is részt vesznek. Ezzel párhuzamosan a cég dolgozik az EU MULTEXT-EAST projektjében is, amelynek keretében többnyelvű korpuszok számítógépes feldolgozásával foglalkoznak.

Helyesek
románul

1996 – Prószéky Gábor Bukarestben, a Román Tudományos Akadémián egy nyelvekkel foglalkozó EU-napon arról beszél, hogyan írtak Budapesten román nyelvi programot. „Nagyon jó, hogy az üzleti és a tudományos területen egy efféle alkalomnak komoly pozitív visszhangja van” – emlékezik az ügyvezető. Ugyanebben az évben Koppenhágában rendezték a számítógépes nyelvészeti világkonferenciát, a COLING-ot, ahol a mondatelemző fejlesztésről hangzik el MorphoLogic előadás.

MorphoLogic,
a szponzor

1998 – A MoBiDic 4 rendszer bemutatása a nemzetközi tudományos közvéleménynek a kanadai Montrealban tartott COLING-on. Az esemény külön érdekessége, hogy a konferencia előtt minden vállalati résztvevőt megkeresett a montreali egyetem, kérvén, hogy támogassák a pénzügyi gondokkal küzdő rendezvényt. „Igazából csak mi tudjuk, milyen mókás

volt egy ilyen levelet olvasni egy ex-szocialista országbeli kis cégnél. Aztán rájöttünk, hogy a dolgot érdemes komolyan venni. Ennél jobb promóciós alkalom nincs. Úgy döntöttünk, támogatjuk a konferenciát, s az ezer résztvevő mind a MorphoLogic logójával díszített táskával járt-kelt. A táska olyan jól sikerült, hogy azóta már más rendezvényre is kértek tőlünk hasonló támogatást” – meséli Prószéky Gábor. Ugyanebben az évben nagy külföldi kiadók számára, először angol és német nyelvre elkészítik a CountSpell off-line helyesírás-ellenőrző és nyelvi statisztikai programot. Ez a szerkesztők számára hasznos eszköz a könyvek szövegén végigfutva megszámlálja, melyik helytelennek tűnő szó hányszor fordul elő, lehetőséget ad egy-egy hiba összes előfordulásának egyetlen gombnyomással való javítására, s későbbi elemzés céljára tárolja a statisztikákat. 1998-ban ismét ír a cégről a külföldi sajtó: a japán Nikkeiben és a Wall Street Journal európai gazdasági magazinjában is jelenik meg cikk a MorphoLogicról.

CountSpell

Nikkei,
Wall Street
Journal

1998-2000 – Részvétel az EU jogharmonizációs projektjében, PHARE támogatással. A MorphoLogic a tendert elnyert

- jogharmonizációs fordítások** konzorcium nyelvtechnológiai tagja, 11 ezer szavas jogi terminológiakezelő szótárrendszert készít. A MoBiDic H-Plus nevű, kizárólag e projektben használt rendszer a MoBiDic 4 különböző változataiban alkalmazott technológia továbbfejlesztésével készült.
- Cambridge** **1999** – Külföldön is felfigyelnek a cégnél felhalmozódott XML ismeretekre: a Cambridge University Press számára kezd el a vállalat különböző nyelvű anyagokat XML alá vinni.
- IST-Prize** Az év végén Helsinkiben a MorphoLogic átvette az IST-Prize-t, az európai információtechnológiai díjat.
- Japán** **2000** – Üzleti út Japánba, a szigetországba irányuló exporttal foglalkozó ottani szervezet, a JETRO meghívására. A JETRO évről évre minden országból kiválaszt egy-egy céget, s támogatást ad, hogy Japánban is elterjeszthesse technológiáját. A MorphoLogicra azért eshetett a választás, mert a MoBi-Mouse a japán karaktereket is kezeli.
- 2001** – A MorphoLogic az EU által is szponzorált „Recent Advances in Natural Language Processing” konferencia egyik fő támogatója.

▷ Az út

1988-BAN RÖVID IDEIG Budapest volt a számítógépes nyelvészet fővárosa. Itt, a Közgazdaság-tudományi Egyetem frissen felújított épületében rendezték az azévi COLING konferenciát, a szakterület kétévente tartott legrangosabb eseményét. A kongresszuson egy kerekasztal-beszélgetésen valaki feltette a kérdést: hol is van tulajdonképpen a számítógépes nyelvészet? „Mi itt nagyon jól el tudjuk mondani egymásnak, hogy milyen okosak vagyunk, de ezt rajtunk kívül ki tudja? Tud-e valaki még a konferenciáról rajtunk kívül, a városban, a világban, ahol már nem látszik a COLING transzparensze?” – feszegette az illető. 1989-ben sajnos egyértelmű *nem* volt a válasz. A legszűkebb szakmai körökön kívül akkor még nem sokan ismerték Prószéky Gábornak a Számalknál megjelent *Számítógépes nyelvészet* című, mégoly fontos könyvét sem.

könyveink

Ám tíz évvel később, amikor 1999-ben a SZAK megjelentette Prószéky Gábor és Kis Balázs *Számítógéppel – emberi nyelven* című ismeretterjesztő kötetét, már egészen más volt a helyzet.

A könyvről több helyen közöltek recenziót, s nagyon pozitív kritikát kapott.

Igen – pontosan ez a tíz esztendő az, amely alatt a számítógépes nyelvészet kevesek által művelt absztrakt diszciplínából mindennapi alkalmazássá érett.

„Nagy szerencsénk volt, hogy mi pont akkor indultunk, amikor Nyugaton a PC-k robbanásszerűen elterjedtek, amikor ennek hatására a szövegszerkesztő emberközébe került, amikor volt már ugyan a világban néhány nyelvi program, de még nem akadt túl sok. Ebben az időben oldották fel a fejlett számítástechnikai technológiák exportjának szigorú ellenőrzését, s így a mind nagyobb számban beérkező PC-knek köszönhetően nálunk is tömeges igény jelentkezett a szövegkezelésre és az ezzel kapcsolatos nyelvi megoldásokra – mondja Pál Miklós. – 1988-tól mondjuk 1995-ig rengetegen próbáltak létrehozni nyelvi programokat, elsősorban helyesírás-ellenőrzőket és elválasztókat, amelyekre addig nem volt szükség. 1995 körül aztán a PC-k elérték a tizenöt évvel korábbi nagygépek kapacitását, így a fejlesztők elkezdtek a régi nagy programokat

jókor indultunk

és ötleteket átvarázsolni PC-re. Addig az volt a fő cél, hogy minél többet próbáljon meg az ember belepasszírozni a rendelkezésre álló 20-40-80 megabájtnyi tárolóterületbe, illetve az alatta ketyegő pár megahertzbe.

Nagy segítségünkre volt az első néhány évben az is, hogy akik az angolszász világból indultak, azok nem tudták az ötleteiket a komplexebb nyelvekre rávinni, mert hely-, memória- és időkorlátokba ütköztek. Mi már eleve – az ő rossz avagy jó példájukból tanulva – más ötletekkel, korszerűbb, hatékonyabb szoftvereszközökkel kezdtünk dolgozni. Jól fel voltunk készítve a szűk térben való manőverezésre, hiszen mi Sinclairen és Commodore-on edzve fogtunk bele a munkába. Ugyanakkor láttuk, merre megy a világ, s nem kezdtünk el Fortranban vagy IBM assemblerben programozni, hanem mindjárt C-ben dolgoztunk, ami mellett később megjelent a C++ is.”

Később, amikor felgyorsultak a gépek, akkor viszont az segített, illetve segít a mai napig a talpon, sőt, az élen maradásban, hogy a nyugati versenytársak legtöbbször a hőskorban kitalált nagygépes ötleteket próbálta meg leporolni. Márpedig

ezek a régi eljárások csak ideig-óráig tarthatók meg, magukban hordozzák a saját halálukat. Egy hatvanas években tervezett rendszer ugyan egy mai PC-nek egy sarkában elfér, ugyanakkor például nem tud 80 bájt nál (karakternél) nagyobb logikai egységeket kezelni, hiszen ennyi fért el annak idején egy lyukkártyán. A fordítóprogramoknál a szó nemcsak azért triviális egység, mert a két szóköz közötti szakaszt jól meg lehet fogni, hanem azért is, mert a régi nagyszámítógépek ilyen méretű egységekkel dolgoztak. Hiába alkot két-három szó egy kifejezést – amelyet elvileg egy mai gép minden további nélkül kezelhetne egyben –, a legtöbb program mégsem boldogul vele egészen, egyszerűen azért, mert amikor még régen a nyelvi alapokat lerakták, akkor a lyukkártya mérete szabta meg a kereteket. Ugyanakkor a piac ma olyan tempót diktál, hogy nem szívesen fektetnek pénzt és időt új ötletekbe. Az ötletek tehát megmaradnak az akadémiai szférának, hadd fantáziáljanak a tudósok.

„Az az érzésünk, hogy körülbelül most, 2001-ben eljutotunk megint egy törésponthoz, amikor bizonyos régi dolgok

már nem tudnak tovább fejlődni – veszi át a szót Tihanyi László. – Valami újat kell kitalálni. Ha viszont ezek mögött az új dolgok mögött nincs elég nyelvi tartalom, akkor az nyer, akinél ez az elmúlt években már felépült. Én most azt gondolom, hogy mindezek miatt előnyünk van a versenyben: hamarosan meg is jelenünk új elvű, MetaMorpho megértéstámogató-fordító rendszerünkkel.

A gépek teljesítményének növekedésével a kilencvenes évek közepére a gépi fordítás ötvenes-hatvanas évekbeli álma sokak számára ismét elérhetőnek tűnt. Minket is már évek óta, a MoBiDic fejlettebb verzióinak megjelenése óta kérdezgetnek: mikor lesz ebből fordítóprogram? Mindig azt feleltük – ma is –, hogy valamennyi eddig kifejlesztett termékünk egy út egy-egy állomása. Ha tetszik, mindegyik melléktermék, hiszen a cél egy olyan rendszer – inkább ne nevezük fordítóprogramnak –, amely a szöveg feldolgozásában, megértésében az emberhez hasonló jegeket mutatna. Kétnyelvű rendszereink egymást követő kiadásai végül is egyre intelligensebb szótárprogramok. Eljön – reméljük – a pillanat,

amikor ez a szótárprogram olyan okos lesz, hogy szinte észre sem vesszük, hogy maga rakja össze a kifejezéseket, mondatokat.

Nem azt mondjuk tehát, hogy gépi fordítóprogramot készítettünk. Sajnos a kifejezés nagyon devalválódott az idők folyamán, hiszen rengeteg gyenge szótárprogramra mondták már rá világszerte, hogy gépi fordítást végez. Inkább azt mondjuk, hogy egyre intelligensebbek a szótári, vagy inkább fordítástámogató programjaink. A MoBiDic-kel ezen az úton indultunk el, és így érünk el az út következő állomásához, a MetaMorpho rendszerhez.”

Máig nem tudjuk, igazából hogyan is fordít az ember. A fordító nemcsak az épp soron következő mondatra figyel. Ismeri a nyelvet, a kultúrát, netán a szerzőt – ezek együttes élményéből hozza létre az eredetit tükröző szöveget. Hiába kutatták világszerte ezt a folyamatot az elmúlt harminc-negyven évben – kézzelfogható eredmény nem született. Felhalmozódott viszont óriási mennyiségű digitálisan tárolt – emberi – fordítás. Ha ezeket összegyűjtjük, a számítógép számára elérhetővé tesszük, akkor a gépnek nincs más dolga, mint hogy minden

lefordítandó mondathoz keressen az adatbázisban egy hozzá nagyon hasonlót. Persze, ha nincs elég minta, baj van, de általában nem ez a helyzet. Egy-egy szakterületen mindig nagyon hasonló frázisok ismétlődnek – a fordítások háromnegyede valahol már megvan, csak elő kell bányászni. A sakkprogramok sem okosodtak az elmúlt évtizedekben, csak a gépek lettek gyorsabbak. A Deep Blue egy-egy lépésekor kétszáz-ezer játszmán futhatott át, Kaszparov csak néhány százat tudhatott felidézni. Nem csoda hát, ha a gép győzött.

„Mi magunk is már elég sok darabkát a helyére tettünk ebben a nagy nyelvi kirakós játékban. – zárja le Prószéky Gábor. – Hamarosan megjelenik egy olyan termékünk, a MetaMorpho, amely már nemcsak szavakat vagy kifejezéseket kezel, hanem komplexebb nyelvi egységekhez is szolgáltat a másik nyelven interpretációt. Nevezzük ezt, ahogy akarjuk – van, aki gépi fordításnak nevezi.”

▷ MorphoLogic és Microsoft

Az ELSŐ MICROSOFT TERMÉK, amelybe a Helyes-e? beépült, a Word volt. Ehhez az összeépítéshez a MorphoLogicnak még szüksége volt az akkori Ablakszoft segítségével: abban az időben nem sokan voltak, akik tudták, hogyan kell egy Microsoft szoftverbe, egy DLL-be belenyúlni.

az első
MorphoLogic-
ajándékakció

Ezen a kezdeti szakaszon hamar túljutott a cég. Amikor a Microsoft 1993 novemberében elhatározta, hogy nagy szoftverajándékot ad a magyar iskoláknak, a MorphoLogic apró cég léteére már azt is megengedhette magának, hogy az összes Wordhöz ingyen odaadja a szövegszerkesztőbe akkor még nem integrált elválasztóprogramot és szinonimaszótárt – összesen ötmillió forint értékben.

Az elválasztó program végül a Word 6.0-ba, a Helyette ragozó szinonimaszótár a Word 95-be, a Helyesebb nyelvtani ellenőrzőt is tartalmazó teljes nyelvi csomag pedig az Office 97-be került bele először. Amikor a magyar nyelvi eszközkészlet megjelent az Office 97-ben, csak a legnagyobb nyelvek

– az angol, a német, a francia, a spanyol és az orosz – büszkélkedhettek ilyen szintű kiszolgálással.

Közben a Microsoft megvásárolta a MorphoLogictól a román helyesírás-ellenőrzőt, elválasztót és szinonimaszótárt, amelyeket a kolozsvári Software ITC nyelvi támogatásával, de a saját technológiájával készített a cég.

Érdekesség, hogy amikor 2000-ben kirukkolt az Office 2000 szlovákiai kiadásával, a Microsoft – a rendelkezésére álló statisztikai adatok alapján – Szlovákiát kétnyelvű országnak ítélte, s úgy döntött, hogy a szlovákiai verzióba minden magyar nyelvű modulnak is bele kell kerülnie. Mikor valaki a szlovákra lokalizált Office-t kinyitja, a program megkérdezi tőle, hogy szlovákul vagy magyarul óhajt-e vele az illető dolgozni.

„Külön örülünk ezeknek a munkáknak, mert a régió nyelveit támogató eszközök létrehozása egyben politikai tett is. Mindaz, ami Romániában vagy Szlovákiában történt, akármennyire is üzleti megfontolások eredménye, végső soron a szomszédos országok közötti kapcsolatok javításának egyik láncszeme” – vallja Prószéky Gábor, majd hozzáteszi: „Az, hogy

a régió
nyelveiért

a Helyes-e? a legnagyobb példányszámban használt magyar szoftver, nem kis részben a Microsoftnak is köszönhető. Kapcsolatunk kezdetén hosszasan haboztunk, eladjuk-e programunkat a szoftveróriásnak. Attól féltünk, hogy kiadjuk a kezünkéből az aranytojást tojó tyúkot. Nem tudtuk elképzelni, hogy a Microsoft hazai piaca százszor nagyobb lehet a miénkénél. Szerencsére a végén mégis belementünk az üzletbe – s kiderült, hogy az a piac nem százszor, hanem bizony még többször nagyobb... Annak idején mi magunk néhány száz példányt tudtunk a programból eladni. Mára több mint egymillió Helyes-e? fut az országban.”

► Ők is a MorphoLogicot választották

Főbb licencjog-vásárlóink

Microsoft, Egyesült Államok

Lotus / IBM, Egyesült Államok

Rank Xerox, Egyesült Államok

Franklin / Proximity, Egyesült Államok

Inso, Egyesült Államok

Boydell & Brewer, Egyesült Államok

Főbb kutatási és fejlesztési partnereink

Budapesti Műszaki Egyetem, Távközlési és Telematikai Tanszék

MTA Nyelvtudományi Intézet

Szegedi Egyetem, Mesterséges Intelligencia Kutatólaboratórium

Főbb szakmai partnereink

Akadémiai Kiadó

Adecom

Codra

CoDesCo Hungária
Grimm Kiadó
Management Kiadó
Multi-Lingua
SZAK Kiadó
Tudex Kiadó

Főbb vásárlóink

Arthur Andersen
Axelero
BKE Számítástechnikai Központ
Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal
Compaq
Dreher Sörgyár
Ericsson
General Electric Hungary
Központi Nyilvántartó és Választási Iroda
KPMG Hungária
Külügyminisztérium

Levi Strauss Magyarország
Magyar Államkincstár
Magyar Hitel Bank
Magyar Nemzeti Bank
Matáv TDK
Miniszterelnöki Hivatal
Montana
Népszabadság
Oracle Hungary
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
ScanSoft
Szociális és Családügyi Minisztérium
Vogel Publishing Kiadó
WESTEL

Kiemelt viszonteladóink

BSC , EDS Hungary, H & H 92, KimSoft '99,
KeSzo, Libri, Lira és Lant, Számalk Disztribúció,
Sprint Computer, Szoftver ABC

10 után...

a legszélesebb
körben használt
magyar
program

Tíz – ESEMÉNYEK BEN GAZDAG – esztendőn futottunk végig pár lapon. Egy évtized alatt a MorphoLogicból a számítógépes fordítástámogatás immáron világszerte elismert specialistája lett, első terméke, a Helyes-e? pedig a legszélesebb körben használt magyar szoftver, amelyből több mint egymillió példány fut. Hogyan értékeli a megtett utat Prószék Gábor?

„Büszkék vagyunk arra, hogy van a csúcstechnológiának olyan ága, amelyben mi, magyarok nem maradtunk le semmiről. Nem kell azon töprengenünk, mi lett volna, ha X és Y nem az Egyesült Államokban alkot, hanem itthon. A számítógépes nyelvészetben a megfelelő időben, a megfelelő módszerekkel indulunk el és sikerült mindvégig a világ élvonalában maradnunk.

Úgy hidaltuk át az alapkutatás és a profit-orientált fejlesztés közötti szakadékot, hogy a cég nyereségéből mindig a cégen belüli alapkutatásra is fordítottunk. Másfelől fontosnak tartjuk, hogy az az elmélet, amelyet kiagyalunk, a gyakorlatban is működjék.

Az Európai Unió közös nyelvi infrastruktúra programja a magyar nyelv fordítási rendszerekbe való bevonását már a go-es évek közepén célul jelölte meg. Ámde a partnerek közül Magyarország az egyetlen, ahol 2000-ig mindenfajta állami támogatás nélkül folyt a számítógépes nyelvészeti alap-kutatás. Ez a tendencia változóban van: tizedik életévében a MorphoLogic – fennállása óta először – több hazai pályázatot is nyert.

Hogyan látom piaci esélyeinket? Nos, a konkurens helyesírás-ellenőrzőt fejlesztő csapat a kilencvenes évek elején tájékozatlanságában azt hitte, monopolhelyzetben van. Ez naiv magabiztosság volt. Ha az ember ismeri a világot maga körül, ebbe az érzésbe már nem ringathatja magát. Tudom: a MorphoLogicon kívül is születnek jó ötletek, bár szeretem azt hinni, hogy ebben a témában a nagy ideák hozzánk jöttek, jönnek. Mindenesetre optimista vagyok. A MorphoLogic mögött nemcsak tíz év nyelvészeti tudományos kutatás és tíz év intenzív szoftverfejlesztés áll, hanem egy tíz esztendő alatt felépített cégarculat is.”

a csapat magja

kincse@morphologic.hu
kis@morphologic.hu
tihanyi@morphologic.hu
mpal@morphologic.hu
sebestyen@morphologic.hu
endredy@morphologic.hu
voross@morphologic.hu

lafoldes@morphologic.hu
hubay@morphologic.hu
proszeky@morphologic.hu
eszter@morphologic.hu
naszodim@morphologic.hu

2001

HELYES-E? 1991 > METAMORPHO 2001